

Oksana Kushlyk

Department of the Ukrainian Language
Drohobych I. Franko State Pedagogical University
Drohobych, Ukraine
okushlyk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7502-622X>

Зіставлення континууму семантичних позицій вербальної зони типових словотвірних парадигм дієслів-ономатопів на позначення звуковияву в процесі споживання в українській і польській мовах

Анотація. У статті зіставлено дериваційні можливості дієслів-ономатопів із семантикою звуковияву в процесі споживання щодо продукування вербативів в українській і польській мовах. Актуалізовано необхідність такої студії, що пов'язано з подальшим розвитком основоцентричної дериватології кожної з мов, одним із напрямків якої є проведення порівняльних досліджень словотвору на предмет окреслення типологізувальної ролі твірної основи в різних дериваційних процесах. Наголошено на зумовленості словотвірних можливостей дієслів як твірних слів їхніми загальними особливостями, зокрема семантичними, морфологічними й синтаксичними, а також і частковими, притаманними лише цьому лексико-граматичному розрядові слів, серед іншого сприятливістю їхньої семантики до багатозначності, специфікою категоризування ними позамовної дійсності тощо.

Дослідження виконано на основі словотвірнопарадигмального механізму аналізу фактичного матеріалу з фокусуванням на дієсловах-девербативах, які сформували вербальну зону типових словотвірних парадигм як показників словотвірної спроможності слів у кожній із мов. У межах цієї зони інвентаризовано всі деривати, встановлено континуум реалізованих ними семантичних позицій, визначено арсенал словотворчих засобів, за допомогою яких постали деривати, простежено їхню здатність розвивати додаткові семантичні відтінки тощо.

Дійдено висновку щодо відносної подібності словопороджувальної здатності дієслів-ономатопів із семантикою звуковияву в процесі споживання реалізовувати ті чи ті семантичні позиції: відносність детерміновано, з одного боку, спорідненістю української і польської мов, а з іншого – особливостями граматичного ладу кожної з мов.

Ключові слова: словотвірна парадигма; словотвірне значення; твірна основа; словотворчий засіб; вербальна зона; семантична позиція; дієслово-ономатоп (відзвуконаслідувальне дієслово); процес споживання; роди (способи) дієслівної дії; девербатив; вербатив.

Comparison of the Continuum of Semantic Positions in the Verbal Zone of Typical Word-Forming Paradigms of Onomatopoeic Verbs to Denote the Vocal Imitation of the Sound in the Process of Consumption in the Ukrainian and Polish Languages

Abstract. The article compares the derivational capacity of onomatopoeic verbs with the semantics of vocal imitation of the sound to form verbatives in the process of consumption in the Ukrainian and Polish languages. The author emphasizes the necessity of such a study, which is related to further development of the stem-centric derivatology in each of the languages, with one of its areas being comparative studies of word formation in order to delineate the typological role of the stem in various derivational processes. The article highlights the determination of the word-forming capacities of verbs as base words by their primarily general features, including semantic, morphological and syntactic, as well as by their partial features inherent only to this lexical-grammatical word category, among other things, by predisposition of their semantics to polysemy, the specifics of categorizing extra-linguistic reality, etc.

The research is based on the word-formation paradigmatic mechanism of analyzing factual material with a focus on verbal deverbatives, which formed the verbal zone of typical word-formation paradigms as indicators of the word-formation capacity of words in each of the languages. The author inventories all derivatives within this zone, establishes the continuum of realized semantic positions, identifies the arsenal of word-forming means used to create derivatives, traces their ability to develop additional semantic shades, etc.

It is concluded that the word-forming capacity of onomatopoeic verbs with the semantics of vocal imitation of the sound is relatively similar in terms of the ability to realize the established semantic positions in the process of consumption: the relativity is determined, on the one hand, by the kinship of the Ukrainian and Polish languages, and on the other hand, by the peculiarities of the grammatical system of each language.

Keywords: word-formation paradigm; word-formation meaning; stem; word-forming means; verbal zone; semantic position; verb-onomatope (sound imitating verb); the process of consumption; modes of action; deverbative; verbative.

Актуалізація наукової проблеми

Серед обсягу наукових проблем, які порушують лінгвісти в контексті основоцентричного аспекту вивчення словотвору, чільне місце відведено порівняльним дослідженням дериваційних явищ, процесів тощо. Одним з ракурсів таких досліджень є зіставлення словотвірного потенціалу слів, належних до різних структурних одиниць (частини мови, лексико-семантичної чи тематичної групи, словотвірного типу тощо), двох чи й трьох мов – як генетично споріднених, так і неспоріднених. Зіставлення словотвірного потенціалу тих чи тих мовних одиниць передбачає спершу з'ясувати їхній словотвірний потенціал у межах кожної мови (аналізують словотвірний потенціал слів на основі словотвірнопарадигмального механізму опису фактичного матеріалу¹), а тоді вже порівняти його з урахуванням двох чи трьох мов – на предмет окреслення ступеня відповідності словотвірних можливостей еквівалентних твірних слів у цих мовах, визначення інвентарю словотворчих засобів для реалізації семантичних позицій, простеження спроможності девербативів розвивати додаткові семантичні відтінки, а також, що, на думку В. Грещука, є дуже важливим, на предмет установлення домінантних ономасіологічних ознак, фіксованих твірними основами в зіставляваних мовах (Грещук, 2007, с. 19).

Незважаючи на порівняно недавню зміну фокусу уваги українських і польських мовознавців у дослідженнях словотвірних процесів, явищ тощо зі словотворчого форманта на твірну основу, що є засадничим основоцентричного аспекту розвитку дериватології, і вибір словотвірної парадигми як комплексної дериваційної одиниці, яка «є більш оптимальною й «операбельною» комплексною одиницею класифікації й опису матеріалу, ніж словотвірне гніздо» (Грещук, 2007, с. 24), лінгвоукраїністика і лінгвополоністика вже мають певні напрацювання в цьому ракурсі, до того ж у зіставному аспекті. Ідеться про розвідки українських науковців, зокрема Л. Сегіна, який порівнює словотвірний потенціал дієслів зі значенням динамічної просторової

¹ Докладніше засади словотвірнопарадигмального принципу систематизування дериватів див. матеріал статті «Дериваційний потенціал дієслів-ономатопів на позначення супровідного звуковияву у процесі споживання (зіставний аспект наповнення субстантивної зони типових словотвірних парадигм відзвуконаслідувальних дієслів в українській і польській мовах)» (Кушлик, 2023, сс. 81–82).

локалізованості в українській і польській мовах (Сегін, 2017), Н. Ярошенко, яка типологізує словотвірні парадигми дієслів *sazhatʹ*, *saditi* і *sądzic* в російській, українській і польській мовах (Ярошенко, 2004), а також праці польських лінгвістів, серед інших М. Малановської-Статкевич, яка зіставляє словотвірний потенціал відзвуконаслідувальних дієслів зі значенням супровідного звуковияву в процесі споживання в чеській і польській мовах (Malanowska-Statkiewicz, 2017). Власне матеріал М. Малановської-Статкевич послуговував поштовхом для порівняння типових словотвірних парадигм досліджуваних авторкою вершинних дієслів, проте в українській та польській мовах, що не було ще предметом докладного вивчення.

Об'єктом дослідження в пропонованій студії є відзвуконаслідувальні дієслова (*dźwiękonaśladowcze czasowniki*), або дієслова-ономатопи, із семантикою звуковияву в процесі споживання в українській і польській мовах (*плямкати, мляскати, сьорбати, хлебтати, хрумати, хрупати, чавкати, чвакати* тощо; *chłipać, chłupać, chleptać, chrupać, stokaç, mlaskać, siorbac* та ін.)². Предмет аналізу – їхня словотвірна спроможність продукувати дієслова, які формують вербальну зону *типової словотвірної парадигми* (далі ТСП) дієслів цієї лексико-семантичної групи кожної з мов.

Мета дослідження – порівняти континуум семантичних позицій, реалізованих дериватами вербальної зони³ ТСП дієслів-ономатопів на позначення супровідного звуковияву в процесі споживання в українській і польській мовах.

Виклад основного матеріалу дослідження

Зумовленість словотвірного потенціалу дієслів як вершини ТСП їхнім центральним статусом у системі частин мови – з огляду на сукупність трьох різнорідних ознак, зокрема *семантичних* (дієслова як основний клас ознакових слів, а отже, і найпоказовіший тип предикатів, розрізняючись за семантичними функціями, представляють предикати дії,

² Про специфіку об'єкта дослідження див. там само (Кушлик, 2023, сс. 83–86).

³ Зіставлення континууму семантичних позицій субстантивної зони типових словотвірних парадигм цих відзвуконаслідувальних дієслів див. там само (Кушлик, 2023, сс. 86–97).

процесу, стану, локативності, які водночас є носіями активної валентності, тобто значенневої здатності поєднуватися з певною кількістю залежних іменникових компонентів у реченні), *морфологічних* (дієслова мають найбільшу щодо кількості й складності систему граматичних категорій і відповідних форм для вираження їх), *синтаксичних* (дієслова, виконуючи в реченні функцію присудка двоскладного чи головного члена односкладного речень, формують його ядро) – є безперечною, на що неодноразово вказували у своїх працях як українські, так і польські лінгвісти (Вихованець, 1992, сс. 93–111; Городенська, 2004, сс. 217–297; Загнітко, 1996, с. 296; Кушлик, 2015, с. 292; Tesnière, 2015, с. 97; Bellert, Saloni, 1972, сс. 223–236; Buttler, 1976, сс. 8–29; Sędziak, 2002, с. 191; Laskowski, 1999, с. 225 та ін.). Проте аналіз наповнення вербальної зони ТСП із дієсловами-вершинами, з'ясування особливостей репрезентації тих чи тих семантичних позицій у межах цієї зони, установлення інвентарю словотворчих засобів для продукування девербативів укладаються уже зроблені узагальнення ще кількома: вербальну зону формує досить значна кількість дериватів при порівняно незначній кількості словотворчих засобів, що пояснюють властивістю дієслів як частини мови бути найбільш сприятливими для розвитку багатозначності (Соколова, 2003, с. 9; Wróbel, 1999, с. 539; Janowska, 2013, с. 26); усе частіше різні процеси та механізми словотворення загалом і дієслівного зокрема пояснюють синтаксичним підґрунтям (Doroszewski 1963; Городенська, 1983, сс. 152–212; Городенська, 2000 та ін.), а з розширенням наукових парадигм, крізь призму яких розглядають сьогодні всі лінгвальні явища, – опертям і на когнітивний підхід (Puzynina 1994; Grzegorzczkova 1997; Grzegorzczkova, Szymanek, 2001; Przybylska, 2006; Kuligowska, 2014; Waszakowa, 2017; Воскобойник, 2017 та ін.).

Вербальну зону ТСП відзвуконаслідувальних дієслів на позначення супровідного звуковияву в процесі споживання в українській і польській мовах наповнено девербативами здебільшого з модифікаційним *словотвірним значенням* (далі СЗ), або т. зв. родами (способами) дієслівної дії⁴. Семантика таких похідних одиниць є сумарним

⁴ З огляду на те, що об'єктом дослідження є відзвуконаслідувальні дієслова, які в граматиці української мови належать до одновидових дієслів недоконаного виду (Городенська, 2017, с. 399), а отже, не можуть мати відповідника доконаного виду, усі деривати, утворені за допомогою префіксів (чи префіксів і суфіксів), становитимуть роди дієслівної дії; у граматиці ж польської мови, де дієслова-ономатопи мають відповідний видовий корелят, зокрема дієслово із суфіксом *-ną-* (Кушлик, 2023,

поєднанням прямого значення твірної основи й словотворчого засобу, що, за Є. Карпіловською, характерно для першого типу мотивувальних відношень між семантичною структурою твірного і похідного слів (Карпіловська, 1990, с. 49).

Загалом категоризування позамовної дійсності за допомогою родів (способів) дієслівної дії (категорію виокремив ще свого часу шведський лінгвіст З. Агрелль у праці «*Aspektänderung und Aktionsartbildung beim polnischen Zeitwort*» [Agrell, 1908]) є специфічною рисою дієслівної системи слов'янських мов (Сорокін, 2009, с. 79), що полягає в спроможності вербативів за допомогою відповідних словотворчих засобів виражати різні семантичні відтінки, які в різний спосіб модифікують значення твірної одиниці. До того ж з урахуванням властивості дієслову полісемійності (кількість лексико-семантичних варіантів деяких дієслів сягає 10 або й більше) важливо простежувати ці семантичні відтінки в площині того самого лексико-семантичного варіанта, що дає змогу адекватно окреслювати такі роди дієслівної дії, оскільки різні лексико-семантичні варіанти аналізованого дієслова можуть по-різному виражати ступінь граничності (тобто утворювати / не утворювати видову корелятивну пару) і мати різну кількість похідних, серед іншого й родів дієслівної дії (Соколова, 2017, с. 416).

Проблему категорії родів дієслівної дії в межах ширшої категорії аспектуальності в лінгвоукраїністиці докладно опрацьовували В. Русанівський, А. Грищенко, І. Вихованець, К. Городенська, А. Загнітко, С. Соколова та ін. Різnobічність потрактування мовознавцями підходів (семантичного, лексико-граматичного, словотвірного та ін.) до вивчення аспектуальної категорії родів дієслівної дії, номінування та дефінування її, співвіднесення з категорією дієслівного виду як іншою аспектуальною категорією та складність самої описуваної категорії, її синкретичний характер, з одного боку, і намагання максимально конкретизувати передавану семантику, – з іншого, спричиняють відсутність єдиних засад систематизування їх, результатом чого є різний обсяг виділюваних позицій⁵. А з огляду на те, що йдеться про дієслова,

с. 87), і де більшість лінгвістів обстоюють віднесення перфективів до словотвірних категорій, а імперфективів – до формотвірних (або словозмінних) (Bogusławski, 2010, с. 179; Karolak, 2005; Łaziński, 2020, с. 40 та ін.), актуальним буде зарахування до ТСП усіх виявлених одиниць, крім тих, що утворені за допомогою суфікса *-nq-*.

⁵ Докладніше про це див.: (Кушлик, 2016, сс. 83–84).

які, порівняно з усіма іншими частинами мови, найчастіше надаються до розвитку полісемії, стає зрозумілим, що коректнішим буде висловлюватися про тенденційність стосовно експлікування тим чи тим дієсловом-девербативом певного значення або ж його відтінку. Визнаним варіантом диференціації родів дієслівної дії є виокремлення трьох основних типів модифікацій: *темпоральних* (часових), *квантитативних* (кількісних) і *результативних* (Русанівський, 1993, сс. 201–210; Городенська, 2004, сс. 236–242; Кушлик, 2016, сс. 441–508).

Не однастайними щодо окреслення кількісних та якісних параметрів дієслівних модифікацій є й дослідники категорії родів дієслівної дії (*rodzajów akcji*) у польській граматиці. Серед відомих науковців, хто порушував ці питання, – S. Agrell (Agrell, 1908), E. Koschmieder (Koschmieder, 1934), S. Karolak (Karolak, 2005, 2008), A. Bogusławski (Bogusławski, 1993), A. Kątny (Kątny, 1994), H. Wróbel (Wróbel, 1999), J. Stawnicka (Stawnicka, 2009, 2010), M. Łaziński (Łaziński, 2020) та ін. Утім орієнтування на засади вирізнення категорії родів дієслівної дії в слов'янській граматиці, закладені основоположниками цієї категорії, незважаючи на наявні відмінності в граматичному ладі кожної з мов, зумовило відносну подібність реалізованих модифікацій.

ТСП із вершинними відзвуконаслідувальними дієсловами на позначення супровідного звуковияву в процесі споживання в українській і польській мовах формують темпоральні й квантитативні модифікації.

Темпоральність реалізовано двома семантичними позиціями – ‘почати видавати звук’ і ‘видавати звук недовго’. Експлікатором СЗ ‘почати видавати звук’ в українській мові слугує префікс *за-*, у польській – споріднений префікс *za-*, які утворюють у кожній із мов т. зв. інхоативний рід дієслівної дії. В українській мові всі деривати із цією семантикою кодифіковані, пор.: *заплямкати* (ВТССУМ, с. 414; ГСУЛМ, с. 131; СУМ-20), *засьорбати* (ВТССУМ, с. 426; ГСУЛМ, с. 89; СУМ-20), *захруммати* (ВТССУМ, с. 434; ГСУЛМ, с. 134; СУМ-20), *захрумкати* (ВТССУМ, с. 434; ГСУЛМ, с. 131; СУМ-20) та ін., тоді як у польській мові деякі девербативи кодифіковані, пор.: *zamlaskać* (SJP Dorosz.; SGS, III, с. 465; SGJP), *zastokać* (SJP Dorosz.; SJP PWN), а деякі, зокрема *zasiiorbać*, *zachrupać*, *zachrumkać*, *zachłęptać*, – ні. Проте некодифіковані одиниці часто вживаються в мовленні (це відображають тексти художніх творів різних авторів), що дає підстави вважати їх компонентом вербальної зони ТСП

аналізованої групи дієслів, напр.: *Nie czekając, [Siliasz] sam zgarnął kilka i wrzucił do ust, zachrupał smakowicie* (Gołkowski, 2022, с. 114).

Деривати зі СЗ ‘видавати звук недовго’ (делімітативний рід дієслівної дії) постають в українській мові за допомогою префікса **по-**, у польській – спорідненого префікса **po-**, які взаємодіють з твірними основами дієслів недоконаного виду, пор.: *поплямкати* (ВТССУМ, с. 1059), *похрумкати* (ВТССУМ, с. 1095; ГСУЛМ, с. 134), *похрумкати* (ВТССУМ, с. 1095; ГСУЛМ, с. 131), *поцмокати* (ВТССУМ, с. 1095; ГСУЛМ, с. 131) тощо; *pochlipać* (PSWP), *pochrupać* (PSWP), *pochleptać* (SJP Dorosz.; SGJP; SGS, III, с. 72), *pomlaskać* (SGS, III, с. 464; SGJP; SSGCP, III, с. 172; PSWP), *posiorbać* (PSWP), напр.: *Вихиливши віскі одним духом, він [ірландець] поцмокав губами, так, наче хотів упевнитись, чи то справді добрий напій* (Під, 1993, с. 236); *Zamknął [Romko] oczy, z rozmarzeniem wciągnął zapach figowej marmolady, z zadowoleniem pomlaskał* (Osijchuk, 2023, с. 74).

Квантитативні модифікації в обох мовах репрезентовано передусім семантичними позиціями ‘видати звук один раз’ і ‘видавати звук багато разів’ як реалізаторами категорії кратності. Засобом творення девербативів зі СЗ одноразовості дії в українській мові є суфікс **-ну-**. Дієслова з т. зв. семельфактивним значенням постають від усіх аналізованих вершинних слів, пор.: *плямкнути* (ВТССУМ, с. 987; ГСУЛМ, с. 179; СУМ-20), *сьорбнути* (ВТССУМ, с. 1423; ГСУЛМ, с. 177), *хрумкнути* (ВТССУМ, с. 1574; ГСУЛМ, с. 179), *хрупнути* (ВТССУМ, с. 1575; ГСУЛМ, с. 180) тощо, напр.: *...купець не зачепився за кольку, позбув втручання хмизоносове неухагою, голосно сьорбнув...* (Загребельний, 2005, с. 106). На противагу однастайності серед українських дериватологів щодо потрактування дієслів, утворених за допомогою суфікса **-ну-**, як лексичних дериватів, більшість польських лінгвістів вважає їх корелятом доконаного виду й зараховує, як ми вже згадували, до формотвірних (словозмінних) категорій. Лише в деяких словниках польської мови можна натрапити на кваліфікацію цих слів як девербативів – власне із семельфактивним модифікаційним СЗ, пор.: *chlupnąć* (SEJP Boryś, с. 61), *mlasnąć* (SEJP Boryś, с. 331), *cmoknąć* (SEJP Boryś, с. 86), *siorbnąć* (SEJP Boryś, с. 549) тощо, свідченням чого є й відповідні ілюстрації на кшталт: *...siorbnał tak głośno, że wszyscy popatrzeli; zdekonfiturowany jeszcze głośniej siorbnał, aż się zaśmiali* (Wańkowicz, 1980, с. 68).

Семантичну позицію ‘видавати звук багато разів’ (т. зв. ітеративний рід дієслівної дії) у вербальній зоні ТСП в обох мовах представлено

дієсловами як доконаного, так і недоконаного виду. Виразниками цього СЗ у ТСП відзвуконаслідувальних дієслів загалом й аналізованої лексико-семантичної групи зокрема є здебільшого дієслова недоконаного виду. Словотворчими засобами відповідно слугують конфікси **по-...-ува-** та **ро-...-ywa-/iwa-**, які вносять додатковий значеннєвий відтінок до загальної семантики деривата – актуалізують повторення того чи того звуку час від часу, пор.: *поплямкувати* (BTCCСУМ, с. 1059; ГСУЛМ, с. 102; СУС, с. 226; СУМ-20), *посьорбувати* (BTCCСУМ, с. 1086; ГСУЛМ, с. 92; СУС, с. 226; СУМ-20), *похрумкувати* (BTCCСУМ, с. 1095; ГСУЛМ, с. 102; СУС, с. 226; СУМ-20), *поцмокувати* (BTCCСУМ, с. 1095; ГСУЛМ, с. 102; СУМ-20), *почавкувати* (BTCCСУМ, с. 1095; СУМ-20) тощо; кодифіковані *pochleptywać* (SJP Dorosz.; SJP), *pomlaskiwać* (SJP Dorosz.) і некодифіковані *postokiwać*, *pochrupywać*, *pochrumkiwać*, *posiorbywać*, напр.: *Шукаючи чогось між зложеними паперами, він [Макогон] щоразу голосно похрумкував...* (Тарнавський, 1979, с. 109); *Przy jedzeniu Wasik pomlaskiwał nieco, ale że dzięki mej przezorności nie było do posiłku zupy, nie miał okazji do siorbania* (Janin, 1981, с. 71).

Аналіз опрацьованих лексикографічних джерел польської мови дає підстави висновувати про фіксування різного статусу названих кодифікованих слів: їх вважають то лексичними дериватами, чи родами дієслівної дії, то аспектовими корелятами недоконаного виду відповідних дієслів доконаного виду. Наприклад, дієслово *pomlaskiwać* потрактовано як лексичний дериват у «Słowniku języka polskiego» (pod red. W. Doroszewskiego) зі значенням ‘mlaskać z cicha, od czasu do czasu’ (SJP Dorosz.) і як корелят аспектової пари у «Słowniku gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego» (pod red. M. Skarżyńskiego), «Słowniku gramatycznym języka polskiego», «Słowniku syntaktyczno-generatywnemu czasowników polskich» pod red. K. Polańskiego (SGS, III, с. 465; SGJP; SSGCZP, III, с. 172). На нашу думку, якщо розглядати постання дериватів у результаті розвитку мотивувальних відношень між твірним і похідним словами в межах описуваного нами першого типу, то обтяження додатковим значеннєвим відтінком (‘час від часу’) увиразнює нетотожність семантики компонентів ймовірної аспектової пари, а отже, йдеться радше про лексичну деривацію, у результаті якої утворюється дієслово з модифікаційним СЗ, яке водночас поєднує багаторазовість і послаблену інтенсивність. J. Stawnicka характеризує такі модифікації як «akcje iteratywne

powtarzające się / rozczłonkowane (nieregularna powtarzalność i/lub osłabiona intensywność)» (Stawnicka, 2010, с. 92).

Небагато вершинних дієслів здатні продукувати девербативи доконаного виду зі СЗ ‘видати звук кілька разів’. Дериваторами при цьому слугують в українській мові префікс **по-**, у польській – префікс **po-**, пор.: *поплямкати, поцмокати; pomlaskać, pociąkać* та ін., напр.: *Kasper też machnął, **pociąkał**, pokręcił językiem po wargach i przyznał rację* (Szlachetko, 2020, сс. 78–79). Примітно, що межа розрізнення девербативів, мотивованих відзвуконаслідувальними дієсловами й утворених за допомогою префікса **по-** в українській мові чи префікса **po-** в польській мові, з делімітативним та ітеративним СЗ дуже відносна. Іноді лише контекст дає змогу зрозуміти, про яке з двох значень ідеться. У реченні *Яковлев хитнув головою, **поплямкав**, неначе доїдав вареника* (Мушкетик, 1990, с. 70) семантику дієслова *поплямкати* можна трактувати і як делімітативну – *трохи, якийсь час **поплямкати***, і як ітеративну – *кілька разів **поплямкати***. Послідовнішими щодо реєстрування цих двох значень є лексикографічні джерела української мови, пор.: *поплямкати* (ВТССУМ, с. 1059; СУМ-20), *поцмокати* (ВТССУМ, с. 1095; ГСУЛМ, с. 131; СУМ-20). У словниках же польської мови спостерігаємо деяку спорадичність: в одному словнику зафіксоване одне значення, в іншому – інше чи й взагалі жодне. Наприклад, як вже згадувалося, девербатив *pomlaskać* виражає делімітативне СЗ і це значення зафіксоване в «Praktycznym słowniku współczesnej polszczyzny» (PSWP), тоді коли «Słownik języka polskiego» (pod red. W. Doroszewskiego) реєструє цей дериват тільки із семантикою кількаразовості (SJP Dorosz.). Утім деривати з обома значеннями активно функціують у мовленні, пор.: *...kelner przyniósł talerz z dymiącym bigosem. Avtar delikatnie wziął odrobinę na widelec. Chwilę **pomlaskał*** (делімітативне значення), *podumał, potem zawołał kelnera...* (Kwiatkowska & Rudomino, 2004, с. 305) і *...smok **pomlaskał** kilka razy* (ітеративне значення) – *ale nie wiem dlaczego* (Mularczyk, 2014, с. 10). А це доводить необхідність кодифікування їх. Причину ж такої спорадичності цілком можна пояснити певним етапом розвитку мови на час укладання того чи того словника чи самим періодом укладання його або ж повільним процесом входження нового слова до лексику.

У польській мові виразником ітеративного СЗ може бути й префікс **za-**, пор.: кодифіковані *zamlaskać* (SJP Dorosz.; SJP PWN), *zaciąkać*

(SJP Dorosz; SJP PWN); некодифіковані *zasiiorbać, zachlupać*, напр.: *Chłopak **zamlaskał** i siorbnął ponownie, opróżniając tym samym fiolkę z ostatnich <...> kropel* (Gąsiorrek, 2022, с. 83); *Skosztował, **zasiiorbał** kilka razy. Otarł dłońią usta, wyszedł do sieni* (Patkowski, 2022, с. 71).

Континуум квантитативних модифікацій в українській мові, окрім різновидів категорії кратності, формують також девербативи, які передають ступінь вияву предикативної ознаки – недостатній чи достатній. Деривати на позначення недостатнього ступеня вияву предикативної ознаки, утворені за допомогою конфікса **під-...-ува-**, можуть виражати два додаткові семантичні відтінки – ‘злегка, не в повну силу виконувати дію, супроводжуючи нею іншу дію’ та ‘час від часу й не дуже інтенсивно виконувати дію, названу твірним дієсловом’ (Городенська, 2004, с. 312), пор.: *підсьорбувати* (ВТССУМ, с. 967; ГСУЛМ, с. 92), *підцмокувати* (ВТССУМ, с. 969; ГСУЛМ, с. 102). У лінгвоукраїністиці відомі й інші спроби кваліфікувати похідні одиниці з такими відтінками семантики. М. Іванович відносить їх до комітативного роду дієслівної дії (Іванович, 2015, с. 212), А. Грищенко і С. Соколова – до процесно-супровідного (Грищенко, 1997, с. 415; Соколова, 2017, сс. 426–427). Деривати ж, які постали за допомогою конфікса **при-...-ува-**, здебільшого актуалізують недостатній ступінь вияву супровідної дії, пор.: *приплямкувати* (ВТССУМ, с. 1127; ГСУЛМ, с. 102), *присьорбувати* (ВТССУМ, с. 1134; ГСУЛМ, с. 92), *прицмакувати* (ВТССУМ, с. 1139), *прицмокувати* (ВТССУМ, с. 1139; ГСУЛМ, с. 102).

Семантична позиція ‘видавати звук достатньо’ реалізована дієсловами недоконаного виду. Експлікатором слугує конфікс **ви-...-ува-**, який надає цьому квантитативному СЗ додаткового відтінку ‘старанно, ретельно’, пор.: *виплямкувати, вихрумувати, вицмокувати, висьорбувати* та ін. А. Грищенко і С. Соколова визначають цей рід дієслівної дії як ускладнено-інтенсивний, проте розглядають серед різних модифікацій: А. Грищенко – серед оцінних (Грищенко, 1997, с. 415), тоді як С. Соколова – серед власне кількісних (Соколова, 2017, сс. 425–426).

Другий тип мотивувальних відношень між твірним і похідним словами об’єднує девербативи, семантика яких зазнає контамінації значення твірної основи і словотворчого засобу, у результаті чого постає одиниця, споріднена з твірним словом, але яка номінує нову комплексну дію (Карпіловська, 1990, с. 50), що характерно для мутаційних СЗ. Деривацію такого типу засвідчено як в українській, так

і польській мовах. Власні спостереження дають підстави висновувати, що більш поширеним є творення дериватів з мутаційним СЗ у польській мові. Досить активним словотворчим засобом тут слугує префікс *wy-*, пор.: *wychleptać* (SGS, III, с. 72; SGJP) із семантикою ‘o człowiek wypić jakiś płyn głośno, szybko i małymi łykami’ (WSJP; SJP PWN; SJP; SSGCZP, V, с. 91), або ‘chlepcząc zjeść coś rzadkiego, wypić co’ (SJP Dorosz.); *wychlipać* (SGS, III, с. 70; SGJP; SSGCZP, V, с. 90) із семантикою ‘wypić do końca porcję jakiegoś napoju głośno, szybko i małymi łykami’ (WSJP), або ‘mlaskając, wypić coś’ (SJP PWN), або ‘chlipając, mlaskając wypić co’ (SJP Dorosz.), напр.: Krohn **wychleptał** napój, a Thor obiecał sobie, że znajdzie mu prawdziwe jedzenie (Rice, 2014, с. 188). Подібне значення виражає й дериват *wysiorbać* (SGJP). Похідне дієслово *wymlaskać* розвинуло СЗ ‘wypowiedzieć mlaskacząc’ (SJP Dorosz.), напр.: – *Spokojnie, mamy czas – powiedziałem. – Nie musimy się spieszyć <...> – Przepraszam – wymlaskał.* – *Ja zawsze szybko jem* (Barclay, 2010, с. 287). Способом імперфективації від цих дієслів постають кореляти недоконаного виду: *wychleptać* – *wychleptywać* (SGJP), *wychlipać* – *wychlipywać* (SGJP), *wysiorbać* – *wysiorbywać* (SGJP), *wymlaskać* – *wymlaskiwać* (SGJP). Серед інших дериватів з мутаційним СЗ – кодифіковані *nachleptać się* (SGJP; SJP Dorosz.; SGS, III, с. 72), *rozchleptać* (SIJP), *rozchrupać* (SIJP); некодифіковані: *pochrupać*, *namlaskać się*, *nachrupać się* тощо.

В українській мові кодифікованими є *похрумати* зі значенням ‘з’їсти, хрумаючи’ (БТССУМ, с. 1095; СУМ-20), *схрумати* зі значенням ‘з’їсти щось із хрумкотом’ (БТССУМ, с. 1422; СУМ-20); некодифікованим – *проплямкати* із семантикою ‘сказати, промовити плямкаючи’ та ін. Окрім того, трапляються поодинокі випадки утворення девербативів від аналізованої лексико-семантичної групи дієслів-ономатопів у результаті подвійного мотивування. У такий спосіб постало дієслово *висьорбати* / *висьорбувати* в реченні: – *Бо жінку треба держати під доглядом. У неї курячий мозок, їй аби що-небудь, і готова наробити таких дурниць, що десять розумних чоловіків не **висьорбають** того скандалу* (Франко, 1960, с. 48). Спершу за допомогою префікса *ви-* утворився вербатив з мутаційним СЗ ‘сьорбаючи, випивати або з’їдати що-небудь без залишку’, який згодом унаслідок переосмислення експлікованого ним мутаційного СЗ спричинився до з’яви семантичного деривата зі значенням ‘погасити; припинити що-небудь, не дати розвинутися чомусь; ліквідувати’.

Висновки

Опертя на твірну основу як систематизувальний чинник, що є засадничим основоцентричною дериватологією, дає змогу досліджувати різні, передбачувані цим ракурсом наукові проблеми і в зіставному аспекті. Набір релевантних критеріїв щодо особливостей словотвірної поведінки аналізованих слів й коло порушуваних питань у таких дослідженнях залежить від рівня спорідненості мов, у межах яких вивчають фактичний матеріал.

Спорідненість української і польської мов зумовлює подібність дериваційної спроможності дієслів-ономатопів на позначення звуковияву в процесі споживання реалізовувати ті чи ті семантичні позиції, свідченням чого є відносна подібність континууму цих семантичних позицій і відповідних словотворчих засобів як реалізаторів позицій. Водночас особливості граматичного ладу кожної з мов, а також специфіка категоризування позамовної дійсності послуговували поштовхом до розвитку типового для кожної мови словотвірного потенціалу, що результувало відмінностями обсягу експлікованих семантичних позицій, уналежнення дериватів до тієї чи тієї площини темпоральних чи квантитативних модифікацій тощо.

Вербальну зону ТСП відзвуконаслідувальних дієслів на позначення супровідного звуковияву в процесі споживання формують дієслова здебільшого з модифікаційним СЗ, реалізованим префіксальним і зрідка префіксально-суфіксальним способами творення. Спільними для дериватів обох мов є інхоативне й делімітативне СЗ як різновиди темпоральних модифікацій та ітеративне СЗ як різновид квантитативних модифікацій. Континуум семантичних позицій вербальної зони ТСП аналізованих дієслів в українській мові, окрім цього, доповнений ще трьома позиціями квантитативних модифікацій – семельфактивним СЗ як репрезентантом кратності та комітативним й інтенсивним (ускладненим) СЗ як різновидами, що передають ступінь вияву предикативної ознаки. Деякі девербативи в результаті контамінації значення твірної основи і словотворчого засобу розвинули здатність виражати мутаційні словотвірні значення, багато з яких на сьогодні кодифіковані в обох мовах. Більш поширеним такий тип деривації є в польській мові.

Загалом окреслення функціонального навантаження твірної основи відзвуконаслідувальних дієслів для продукування нових слів є важ-

ливим етапом, по-перше, подальшого розвитку основоцентричного напрямку дослідження різних дериваційних процесів, явищ в українській і польській мовах; по-друге, проведення такого дослідження в зіставному аспекті, що уможливило порівняти дериваційний потенціал аналізованих одиниць в обох мовах, виявити спільне та відмінне; по-третє, обстеження дериваційного потенціалу вторинних дієслів загалом і відзвуконаслідувальних зокрема; по-четверте, поглиблення фокусу уваги такого обстеження – цього разу його зосереджено на лексико-семантичну групу відзвуконаслідувальних дієслів на позначення супровідного звуковияву у процесі споживання.

ЛІТЕРАТУРА

- Agrell, S. (1908). *Aspektänderung und Aktionsartbildung beim polnischen Zeitwort*. Lund.
- Bellert, I., Saloni, Z. (1972). O opisie semantycznym haseł czasownikowych. In A. Wierzbicka (Ed.), *Semantyka i słownik* (pp. 223–236). Wrocław.
- Bogusławski, A. (1993). Polskie «*po-*» dystrybutywne i sprawa granic słowotwórstwa. *Prace Językoznawcze*, 17–18, 61–68.
- Bogusławski, A. (2010). *Dwa studia z teorii fleksji (i inne przyczynki)*. Warszawa.
- Buttler, D. (1976). *Innowacje składniowe współczesnej polszczyzny (Walencja wyrazów)*. Warszawa.
- Doroszewski, W. (1963). *Syntaktyczne podstawy słowotwórstwa. Z polskich studiów slawistycznych*. Seria 2. Językoznawstwo. Warszawa.
- Greshchuk, V. (2007). Rozділ 1. Teoretychni zasady osnovotsentrychnoi deryvatolohii. In V. Greshchuk, R. Bachkur [et al.], *Narysy z osnovotsentrychnoi deryvatolohii* (pp. 6–38). Ivano-Frankivsk. [Грещук, В. (2007). Розділ 1. Теоретичні засади основоцентричної дериватології. In В. Грещук, Р. Бачкур [та ін.], *Нариси з основоцентричної дериватології* (pp. 6–38). Івано-Франківськ].
- Grzegorzczkova, R. (1997). Nowe spojrzenie na kategorię aspektu w perspektywie semantyki kognitywnej. In R. Grzegorzczkova, Z. Zaron (Eds.), *Semantyka strukturalna słownictwa i wypowiedzi* (pp. 25–38). Warszawa.
- Grzegorzczkova, R., Szymanek, B. (2001). Kategorie słowotwórcze w perspektywie kognitywnej. In J. Bartmiński (Ed.), *Współczesny język polski* (pp. 469–484). Lublin.
- Horodenska, K. (1983). Realizatsiia semantichnoho potentsialu diiesliv u syntaksychnykh deryvatakh. In M. Zhovtobriukh (Ed.), *Slovotvirna semantyka skhidnoslovianskykh mov* (pp. 102–113). Kyiv. [Городенська, К. Г. (1983). Реалізація семантичного потенціалу дієслів у синтаксичних дериватах. In М. Жовтобрюх (Ed.), *Словотвірна семантика східнослов'янських мов* (pp. 102–113). Київ].
- Horodenska, K. (2000). Syntaksychni zasady katehoriinoho slovotvoru. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnogo un-tu im. Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Filolohiia*, 2, 6–9. [Городенська, К. (2000). Синтаксичні засади

- категорійного словотвору. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія*, 2, 6–9].
- Horodenska, K. (2004). Diieslovo. In I. Vykhovanets, & K. Horodenska, *Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy* (pp. 217–297). Kyiv. [Городенська, К. (2004). Дієслово. In I. Вихованець, & К. Городенська, *Теоретична морфологія української мови* (pp. 217–297). Київ].
- Horodenska, K. (2017). Diieslovo. In I. Vykhovanets, & K. Horodenska et al., *Hramatyka suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy. Morfolohiia* (pp. 364–414). Kyiv. [Городенська, К. Г. (2017). Дієслово. In I. Р. Вихованець, К. Г. Городенська et al., *Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія* (pp. 364–414). Київ].
- Hryshchenko, A. (1997). Diieslovo. In A. Hryshchenko, & L. Matsko et al., *Suchasna ukrainska literaturna mova* (pp. 403–446). Kyiv. [Грищенко, А. (1997). Дієслово. In А. Грищенко, & Л. Мацько et al., *Сучасна українська літературна мова* (pp. 403–446). Київ].
- Ivanovych, M. (2015). Rody diieslivnoi dii v zistavnomu aspekti (na materialy ukrainskoi i serbskoi mov). In *Ukrajiniistika: minulost, prítomnost, budoucnost III. Ukrainistyka: mynule, suchasne, maibutnie III* (pp. 209–218). Brno. [Іванович, М. (2015). Роди дієслівної дії в зіставному аспекті (на матеріалі української і сербської мов). *Ukrajiniistika: minulost, prítomnost, budoucnost III. Україністика: минуле, сучасне, майбутнє III*, pp. 209–218].
- Janowska, A. (2013). Złożoność derywacji czasownikowej z punktu widzenia glottodydaktyki (na materiale czasowników odczasownikowych). In J. Tambor, & A. Achtelek (Eds.), *Sztuka to rzemiosło. Nauczyć Polski i polskiego* (pp. 20–29). Katowice.
- Karolak, S. (2005). *Semantyka i struktura aspektu w językach naturalnych*. Kielce.
- Karolak, S. (2008). *Semantyczna kategoria aspektu*. Warszawa.
- Karpilovska, Ye. (1990). *Konstruiuvannia skladnykh slovotvorchykh odyynyts*. Kyiv. [Карпіловська, Є. (1990). *Конструювання складних словотворчих одиниць*. Київ].
- Kątny, A. (1994). *Zu ausgewählten Aktionsarten im Polnischen und ihre Entsprechungen im Deutschen*. Rzeszów.
- Koschmieder, E. (1934). *Nauka o aspektach czasownika polskiego w zarysie*. Wilno.
- Kuligowska, K. (2014). Kategoria słowotwórcza w strukturalizmie i w językoznawstwie kognitywnym (na przykładzie kategorii *nomina attributiva* i *nomina instrumenti*). *Acta Neophilologica*, 16 (1), 65–75.
- Kushlyk, O. P. (2015). *Slovotvirna paradyhmatyka pokhidnykh diiesliv v ukrainskii movi*. Drohobych. [Кушлик, О. П. (2015). *Словотвірна парадигматика похідних дієслів в українській мові*. Дрогобич].
- Kushlyk, O. P. (2016). *Typolohiia slovotvirnykh paradyhm pokhidnykh diiesliv v ukrainskii movi*: dys. dokt. filol. nauk. Drohobych. [Кушлик, О. П. (2016). *Типологія словотвірних парадигм похідних дієслів в українській мові*: дис. ... докт. філол. наук. Дрогобич].
- Kushlyk, O. (2023). Deryvatsiinyi potentsial diiesliv-onomatopiv na poznachennia su-providnoho zvukoviyavu u protsesi spozhyvannia (zistavnyi aspekt napovnen-nia substantyvnoi zony typovykh slovotvirnykh paradyhm vidzvukonasliduval-nykh diiesliv v ukrainskii i polskii movakh). *Theoria et Historia Scientiarum*, 20, 79–109. [Кушлик, О. (2023). Дериваційний потенціал дієслів-ономатопів

- на позначення супровідного звуковияву у процесі споживання (зіставний аспект наповнення субстантивної зони типових словотвірних парадигм відзвуконаслідувальних дієслів в українській і польській мовах). *Theoria et Historia Scientiarum*, 20, 79–109].
- Laskowski, R. (1999). Czasownik. In R. Grzegorzczkowska, R. Laskowski, & H. Wróbel, *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia* (pp. 225–269). Warszawa.
- Łaziński, M. (2020). *Wykłady o aspekcie polskiego czasownika*. Warszawa.
- Malanowska-Statkiewicz, M. (2017). Potencjał słowotwórczy wybranych czasowników dźwiękonaśladowczych w języku czeskim i polskim. *Slavica Wratislaviensia*, 165, 255–265. <https://doi.org/10.19195/0137-1150.165.22>.
- Przybylska, R. (2006). *Schematy wyobrażeniowe a semantyka polskich prefiksów czasownikowych do-, od-, prze-, roz-, u-*. Kraków.
- Puzynina, J. (1994). Kategoria derywatów słowotwórczych w świetle lingwistyki kognitywnej. In P. Jacobsen et al. (Eds.), *En slavist i humanismens tegn. Festskrift til Kristine Heltberg* (pp. 79–85). København.
- Rusanivskyi, V. M. (1993). Diєslovo. In O. Bezpoiasko, K. Horodenska, & V. Rusanivskyi, *Hramatyka ukrainskoi movy* (pp. 157–242). Kyiv. [Русанівський, В. М. (1993). Дієслово. In О. Безпояско, К. Городенська, & В. Русанівський, *Граматика української мови* (pp. 157–242). Київ].
- Sehin, L. V. (2017). Strukturno-semantychni osoblyvosti slovotvirnoi paradyhmy diєsliv iz znachenniam «peremishchennia vnyz» v ukrainskii i polskii movakh. *Filolohichni studii: Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnogo pedahohichnoho un-tu*, 16, 226–235. <https://doi.org/10.31812/filstd.v16i0.107>. [Серін, Л. В. (2017). Структурно-семантичні особливості словотвірної парадигми дієслів із значенням «переміщення вниз» в українській і польській мовах. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного ун-ту*, 16, 226–235. <https://doi.org/10.31812/filstd.v16i0.107>].
- Sędziak, H. (2002). Metodologia badań semantyki i składni czasowników. *Studia Łomżyńskie*, 13, 191–205. https://pccr.uwb.edu.pl/SL/files/SL_2002_13_017.pdf.
- Sokolova, S. (2003). *Prefiksalniyi slovotvir diєsliv u suchasniyi ukrainskii movi*. Kyiv. [Соколова, С. (2003). *Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові*. Київ].
- Sokolova, S. (2017). Katehoriia rodiv diєslivnoi dii (RDD). In I. Vykhoanets, & K. Horodenska et al., *Hramatyka suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy. Morfolohiia* (pp. 415–442). Kyiv. [Соколова, С. (2017). Категорія родів дієслівної дії (РДД). In І. Вихованець, & К. Городенська et al., *Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія* (pp. 415–442). Київ].
- Sorokin, S. (2009). Katehoriia rodiv dii v ukrainskii movi ta sposoby yii vidtvorennia turetskoii movoiu: zistavno-typolohichne doslidzhennia. *Movoznavstvo*, 2, 79–91. [Сорокін, С. (2009). Категорія родів дії в українській мові та способи її відтворення турецькою мовою: зіставно-типологічне дослідження. *Мовознавство*, 2, 79–91].
- Stawnicka, J. (2009). *Studium porównawcze nad kategorią semantyczno-słowotwórczą «Aktionsarten» w języku rosyjskim i polskim*. T. 1: Czasowniki z formantami modyfikacyjnymi. Katowice.
- Stawnicka, J. (2010). Czasownikowe formanty modyfikacyjne w języku polskim. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 45, 81–97. <https://doi.org/10.11649/sfps.2010.005>.

- Tesnière, L. (2015). *Elements of Structural Syntax*, transl. T. Osborne and S. Kahane. Amsterdam. Philadelphia.
- Voskoboinyk, V. (2017). Osnovni zasady kohnityvnoi deryvatsiinoi morfolohii. *Filolohichni nauky*, 25, 82–86. [Воскобойник, В. (2017). Основні засади когнітивної дериваційної морфології. *Філологічні науки*, 25, 82–86].
- Vykhovanets, I. (1992). *Narysyz funktsionalnoho syntaksysu*. Kyiv. [Вихованець, І. (1992). *Написи з функціонального синтаксису*. Київ].
- Waszakowa, K. (2017). *Kognitywno-komunikacyjne aspekty słowotwórstwa. Wybrane zagadnienia opisu derywacji w języku polskim*. Warszawa.
- Wróbel, H. (1999). Czasownik. In R. Grzegorzczakowa, R. Laskowski, & H. Wróbel, *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia* (pp. 536–584). Warszawa.
- Yaroshenko, N. (2004). Zistavnyi analiz slovotvirnykh paradyhm diiesliv *сажати*, *садити* i *сądzić* u rosiiskii, ukrainskii i polskii movakh XIX–XX st. *Linhvistychni studii*, 12, 299–308. [Ярошенко, Н. (2004). Зіставний аналіз словотвірних парадигм дієслів *сажати*, *садити* i *сądzić* у російській, українській і польській мовах XIX–XX ст. *Лінгвістичні студії*, 12, 299–308].
- Zahnitko, A. (1996). *Teoretychna hramatyka ukrainskoi movy. Morfolohiia*. Donetsk. [Загнітко, А. (1996). *Теоретична граматики української мови. Морфологія*. Донецьк].

Лексикографічні джерела

- BTCCUM – Busel, V. (Ed.). (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy*. Kyiv-Irpin. [Бусел, В. (Ed.). (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ].
- ГСУЛМ – Krytska, V., Nedozyim, T., Orlova, L., Puzdyrieva, T., & Romaniuk, Yu. (2011). *Hramatychnyi slovnyk ukrainskoi literaturnoi movy. Slovozmına*. Kyiv. [Критська, В., Недозим, Т., Орлова, Л., Пуздирева, Т., & Романюк, Ю. (2011). *Грамаіичний словник української літературної мови. Словозміна*. Київ].
- СУМ-20 – *Slovnyk ukrainskoi movy: u 20 t*. Kyiv. <https://1677.slovaronline.com>. [Словник української мови: у 20 т. Київ. <https://1677.slovaronline.com>].
- СУС – Vusyk, O. (2019). *Slovnyk ukrainskykh synonimiv*. Ternopil. [Вусик, О. (2019). *Словник українських синонімів*. Тернопіль].
- PSWP – Zgólkowa, H. (Ed.). (1994–2005). *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny* (Vol. 1–50). Poznań.
- SEJP Boryś – Boryś, W. (2005). *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków.
- SGJP – Gruszczyński, W., Skowrońska, D., Saloni, Z., Wołosz, R., & Woliński, M. (Eds.). (2012). *Słownik gramatyczny języka polskiego*. Warszawa. <http://sgjp.pl/leksemy/#13589/a>.
- SGS – Skarżyński, M., Berend, M., Bondkowska, M., Burkacka, I., Jadacka, H., Olejniczak, M., & Vogelgesang, T. (2004). *Słownik gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego*. Vol. 3: *Gniazda odczasownikowe* (ed. by M. Skarżyński). Kraków.
- SJP – *Słownik języka polskiego*. <http://sjp.pl>.
- SJP Dorosz. – Doroszewski, W. (Ed.). (1958–1969). *Słownik języka polskiego*. Vol. 1–11. Warszawa. <http://doroszewski.pwn.pl>.
- SJP PWN – *Słownik języka polskiego*. Warszawa. <https://sjp.pwn.pl/oferta>.

- SSGCZP – Polański, K. (Ed.). (1980). *Słownik syntaktyczno-generatywny czasowników polskich*. Vol. 1 (A–M). Wrocław.
- WSJP – Żmigrodzki, P. (Ed.). *Wielki słownik języka polskiego*. <http://www.wsjp.pl>.

Джерела ілюстративного матеріалу

- Barclay, L. (2010). *Za blisko domu*, transl. F. Kosior. Warszawa.
- Gąsior, P. (2022). *Kanthy. Od wszelakich złych przygód*. Warszawa.
- Gołkowski, M. (2022). *Komornik. Arena dłużników 2*. Warszawa.
- Franko, I. (1960). *Perekhresni stezhky*. In I. Franko, *Tvory u 20 t.* (Vol. 12). Kyiv. [Франко, І. (1960). *Перехресні стежки*. In І. Франко, *Твори у 20 т.* (Vol. 12). Київ].
- Janin, J. (1981). *Wywajcie, wiara!*. Londyn.
- Kwiatkowska, A., & Rudomino, T. (2004). *Leksykon szczęśliwych podróży*. Warszawa.
- Mularczyk, D. (2014). *Czarna mucha*. Będzin.
- Mushketyk, Yu. (1990). *Yasa. Dnipro*. [Мушкетик, Ю. (1990). *Яса. Дніпро*].
- Osijczuk, O. (2023). *Morelowa księgarnia*. Białystok.
- Patkowski, M. (2022). *Sobótki*. Warszawa.
- Rice, M. (2014). *Wyprawa Bohaterów (Księga 1 Kręgu Czarnoksiężnika)*. E-book.
- Rid, M. (1993). *Vershnyk bez holovy (Dyvovyzhna tekhaska istoriia)*, transl. V. Mytrofanov. Kyiv. [Рід, М. (1993). *Вершник без голови (Дивовижна техаська історія)*, перекл. В. Митрофанов. Київ].
- Szlachetko, P. (2020). *Radosna wyliczanka zbrodni z nożownikiem w tle*. Warszawa.
- Tarnavskiy, O. (1979). *Kaminni stupeni*. Buenos-Aires. [Тарнавський, О. (1979). *Камінні ступені*. Буенос-Айрес].
- Wańkowicz, M. (1980). *Było to dawno*. Warszawa.
- Zahrebelnyi, P. A. (2005). *Dyvo*. Kharkiv. [Заребельний, П. А. (2005). *Диво*. Харків].